

Stručni rad

Draško DOŠLJAK (Berane)

Filološki fakultet Univerziteta Crne Gore

drasko.d@t-com.me

KNJIGA O BOSANSKOHERCEGOVAČKIM PREZIMENIMA

(Amira Turbić-Hadžagić, Elvir Musić: *Bosanskohercegovačka prezimena I – Prezimena po imenima navjestitelja Božije riječi*, Bošnjačka nacionalna zajednica za Grad Zagreb i Zagrebačku županiju, Zagreb, 2018, 195 str.)

O bosanskohercegovačkim prezimenima, sa naučnim pristupom, imamo malo radova. Studija *Bosanskohercegovačka prezimena* autora Amire Turbić-Hadžagić i Elvira Musića prati razvoj prezimena u Bosni i Hercegovini. Autori su materijal za knjigu ekscerpirali iz srednjovjekovnih povelja, pisama, raznih ugovora bosanskohercegovačke vlastele, te iz arhivske građe osman-skog perioda, ali i iz savremenih izvora, matičnih knjiga i telefonskih imenika.

Namjera autora je, kako stoji u Predgovoru, bila da se što više „sazna o prošlosti i utjelotvorenoj zbilji života“, pa su istražili motive nastanka prezimena na području Bosne i Hercegovine. Autori se u predstavljanju lika i djela Božijih odabranika nijesu rukovodili suženim individualnim i religijskim kontekstom. Vodili su se u odabiru prezimena svetim knjigama Biblijom i Kur'anom.

U poglavlju ove knjige, „Razvoj prezimena u Bosni i Hercegovini“, autori navode da su do 12. vijeka zabilježene jednoimenske formule, a u 12. dvoimenske. „Začeta (pret)prezimena u 12. stoljeću u srednjovjekovnoj Bosni, kao imenska formula sastavljena od ličnoga imena i prezimena i to je prva faza postanka bosanskohercegovačkih prezimena u kojoj preovladava jednoimenska formula, tj. jedna osoba = jedno lično ime (Pavica, Radin, Stipan, Vojislava), s tim da se ličnome imenu ponekad dodaje oznaka za funkciju koju vrši, položaj na kojem se osoba nalazi ili društveni status (ban Kulin, Radoje dijak, knez Ivan...). Dvoimenska formula, tj. lično ime i (pret)prezime, u srednjovjekovnoj Bosni upućuje na patronimno (pret)prezime: ...dva Vlahova sina...“

Kada je u pitanju klasifikacija prezimena, autori prihvataju podjelu A. Šupuka na dvadeset grupa. To su: 1) posesivna prezimena nastala od ličnih imena, narodnih i svetačkih; 2) prezimena nastala od hipokorističnih i dominantnih ličnih imena; 3) prezimena od oznaka za fizičke i moralne osobine; 4)

prezimana od životinjskih imena; 5) prezimana od riječi za zanimanje i nomina agentis; 6) prezimana od riječi za biljke i plodove; 7) prezimana od riječi za oruđe i različite predmete; 8) prezimana nastala od oznaka državne i crkvene hijerarhije; 9) prezimana od toponimičkih i etničkih oznaka; 10) prezimana od riječi za djelove tijela; 11) prezimana od augmentativnih i pejorativnih riječi; 12) prezimana od starih naziva i imena iz oblasti religije i mitologije; 13) profilaktička prezimana; 14) prezimana od riječi za hranu i jelo; 15) prezimana od naziva za rodbinske veze; 16) prezimana od naziva za oznaku prirodnih pojava; 17) prezimana od apstraktnih imenica; 18) prezimana nastala od ličnih neizvedenih imena; 19) prezimana nastala od riječi za narodno praznovjerje i 20) prezimana od riječi za tjelesne nedostatke i bolesti.

Autori Amira Turbić-Hadžagić i Elvir Musić su građu bosanskohercegovačkih prezimana podijelili u šest osnovnih grupa: prezimana nastala od ličnih imena; prezimana nastala od naziva zanimanja; prezimana nastala od nadimaka; prezimana nastala od etnika i etnonima; prezimana motivisana materijalnom i nematerijalnom kulturom, i ostala prezimana.

Prva grupa prezimana (od ličnih imena) obuhvata prezimana nastala od ličnih imena Božijih navjestitelja (svetačko ime, ime Božjega poslanika, i sl.), narodno lično ime, orijentalno lično ime, lično ime iz drugih jezika i hipokoristik = lično ime. U ovoj, prvoj knjizi, data su i analizirana samo prezimana nastala od ličnih imena Božijih navjestitelja.

Analizirana prezimana koja u osnovi imaju lično ime su: asufiksalna (Avram, Isa, Musa, i dr.), sufiksalna (Jakovac, Mujan, Šolaja, Jonek, Lokmer, Jakiša, Smajiš, Jošilo, Jakuš, i dr.), prezimana od skraćenog ličnog imena (Iso, Leka, Sulja, i sl.), sufiksalna prezimana na *-ević*, *-ović*: (Jakovljević, Suljević, Mujačević, Isaković, Kubatović, Mešanović, Mujačinović, Suljaković, Uzeirović, i dr.), sufiksalna prezimana na *-ov* i *-ovski* (Davidov, Jankulov, Salkov, Idrizovski, Mehmedovski, i sl.). Prezimana koja u osnovi imaju osnovno ili skraćeno lično ime + društvenu funkciju, položaj, zanimanje ili titulu i sufiks *-ić* ili *-ović* (Dautbegović, Jahjagić, Musakadić, Salihodžić, Uzeirbegović, i sl.). Prezimana koja u osnovi imaju lično ime + rodbinsku vezu i sufiks *-ović* ili *-ić* (Ibrahimberović, Salihamidžić, i sl.).

Autori u ovoj knjizi uz analizirano prezime daju i mjesta gdje su prezimana zastupljena. Npr.: Smaić: Gračanica, Ilidža, Sarajevo, Srebrenik, Tuzla, Živinice; Ivanek: Banja Luka, Bihać, Brčko, Cazin, Orašje Srebrenik, Tuzla.

Amira Turbić-Hadžagić i Elvir Musić, autori ove vrijedne knjige se ni jesu držali jednom religijom pri određivanju korpusa, već im je isti bio slika same Bosne i Hercegovine. To, zapravo, ovu knjigu i čini izuzetno vrijednom. Ova studija nam pruža uvid u istorijski razvoj prezimana u Bosni i Hercegovini i predstavlja vrijedan doprinos onomastici.